

OECD Regions at a Glance

Summary in Finnish

Katsaus OECD:n alueisiin

Tiivistelmä suomeksi

Lukijan opas

Miksi *OECD Regions at A Glance* -raportti on laadittu?

Viime vuosina alueiden kehittämiseen liittyvät asiat ovat palanneet monien OECD-maiden poliittiseen ohjelmaan. Institutionaalisten prosessien (esim. Euroopan unioni, WTO) ja taloudellisten suuntausten (globalisaatio) lisäämä integraatio häivyttää kansallisia rajoja ja saa aikaan eri alueiden välistä kilpailua maailmanmarkkinoilla. Samaan aikaan se, ettei merkittävistä alueellisista eroista ole päästy eroon, rajoittaa maiden kykyä lisätä talouskasvuun samalla, kun ne varmistavat sosiaalisen yhtenäisyytensä.

Uudestaan herännyt kiinnostus alueellisiin asioihin on saanut aikaan uutta kysyntää aluetason tilastollisille indikaattoreille. Päättäjät tarvitsevat luotettavaa tieteellistä tietoa alueellisen kilpailukyvyn lähteistä, mutta tällaista tietoa ei ole aina saatavilla. Alueisiin liittyvät tiedot ovat rajallisia, ja alueellisia indikaattoreita on vaikea verrata eri maiden välillä.

OECD Regions at A Glance -raportin tarkoituksena on vastata tähän tarpeeseen analysoimalla ja vertailemalla tärkeimpiä alueellisia suuntauksia eri OECD-maissa.

Alueiden vertailu

Tärkein asia aluetason taloudellisessa analyysissä on analysoitava yksikkö itsessään, eli alue. Sana ”alue” voi tarkoittaa hyvin erilaisia asioita sekä maan sisällä että eri maiden välillä. Esimerkiksi pienin OECD:n alue (Concepcion de Buenos Aires, Meksiko) on suuruudeltaan alle 10 neliökilometriä, kun taas suurin alue (Nunavut, Kanada) on yli 2

000 neliökilometriä laaja. Myös OECD:n alueiden väestömäärä vaihtelee Balance ACT:n (Australia) noin 400 asukkaasta Kanton (Japani) yli 47 miljoonaan asukkaaseen.

Tarttuakseen asiaan OECD on luokitellut kunkin jäsenvaltion alueet (katso Lähteet ja menetelmät, ”OECD:n alueelliset taulukot”). Luokittelu perustuu kahteen alueelliseen tasoon (AT). Korkeampi taso (alueellinen taso 2) koostuu noin 300 makroalueesta ja alempi taso (alueellinen taso 3) koostuu yli 2 300 mikroalueesta.¹ Tämä luokittelu, joka on Euroopan maissa pitkälti Eurostatin luokituksen mukainen, tekee samalla alueellisella tasolla olevien alueiden vertailun helpommaksi. Näitä kahta virallista ja kaikissa jäsenmaissa suhteellisen vakaata tasoa käytetään usein kehyksinä alueellisten politiikkojen toteuttamiseen.

Toinen asia koskee kunkin alueen erilaista ”maantiedettä”. Esimerkiksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa voi olla arveluttavaa verrata voimakkaasti kaupungistunutta Lontoota Shetlannin saarien maaseutualueeseen, vaikka molemmat alueet kuuluvatkin samalle alueelliselle tasolle. Ottaakseen nämä erot huomioon OECD onkin laatinut alueellisen typologian, jossa alueet on luokiteltu pääasiallisesti kaupunkimaisiksi, pääasiallisesti maaseutumaisiksi sekä näiden välimuodoksi. Tämän maaseutu- tai kaupunkiyhteisöjen alueellisen väestön prosenttiosuuteen perustuvan typologian ansiosta on mahdollista tehdä merkityksellisiä vertailuja samaan tyyppiin kuuluvien alueiden välillä (Lähteet ja menetelmät, ”OECD:n alueelliset taulukot”).

Julkaisun rakenne

OECD-maiden uuden poliittisen lähestymistavan mukaisesti ”Regions at A Glance” koostuu kolmesta pääteemasta:

1. Alueet kansallisen kasvun toimijoina.
2. Paikallisten kilpailuvalttien hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla.
3. Kilpailu alueellisella hyvinvoinnilla.

Ensimmäinen teema korostaa sitä, että kansallisen kasvun tekijät rajoittuvat yleensä vahvasti vain muutamalle alueelle, joten kansallisen kasvun lisääminen vaatisi näiden tekijöiden käytön parantamista alueilla. Toisessa teemassa arvioidaan alueiden taloudellista suoriutumiskykyä ja tunnistetaan käyttämättömät resurssit, jotka voidaan ottaa käyttöön alueellisen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Lopuksi kolmannessa teemassa tutkitaan hyvinvoinnin eri ulottuvuuksia siitä näkökulmasta, että hyvinvoinnin merkitys alueellisen kilpailukyvyyn parantamiseen on erittäin tärkeä.

Alueet kansallisen kasvun toimijoina

Taloudellisen toiminnan maantieteen ehkä merkittävin ominaisuus on keskittyminen. Kaikissa OECD-maissa tuotannolla on taipumus keskittyä muutamien kaupunkialueiden ympärille, teollisuus keskittyy erikoistuneisiin keskuksiin ja työttömyys keskittyy usein vain muutamille alueille.

¹. Taso 0 tarkoittaa koko maan kattavaa aluetta, ja taso 1 tarkoittaa makroalueiden ryhmiä.

Ilmasto- ja ympäristöolosuhteiden väliset erot estävät ihmisten asettumista tietyille alueille ja saavat asutuksen keskittymään muutamien kaupunkikeskusten ympärille. Yli puolet OECD-maiden väestöstä (53 %) asuu pääasiallisesti kaupunkimaisilla alueilla (kuva 1.4.). Tämä keskittymismalli vahvistaa itse itseään, sillä kaupungistumisprosessi saa aikaan parempia taloudellisia mahdollisuuksia ja lisää saatavilla olevia palveluja. Monissa OECD-maissa – Itävallassa, Kanadassa, Suomessa, Unkarissa, Japanissa, Koreassa, Meksikossa, Portugalissa, Espanjassa, Ruotsissa ja Turkissa – peräti 40 % kansallisesta BKT:sta tuotettiin vain 10 %:ssa alueita (kuva 2.1).

Työttömyys noudattaa samaa kaavaa. Noin 47 % OECD-maiden työttömyydestä keskittyi kaupunkialueille, verrattuna välimuotoalueiden 31 %:iin ja maaseutumaisten alueiden 22 %:iin (kuva 3.3). Työttömyyden jakautumisella alueellisen tyypin mukaan on kuitenkin taipumus vaihdella huomattavasti maiden välillä. Belgiassa, Japanissa, Koreassa, Alankomaissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Yhdysvalloissa ainakin 60 % kansallisesta työttömyydestä on keskittynyt kaupunkialueille. Suomessa, Irlannissa, Norjassa, Puolassa ja Ruotsissa kuitenkin peräti puolet kokonaistyöttömyydestä on keskittynyt maaseutualueille. Ranskassa, Uudessa-Seelannissa, Espanjassa, Slovakian tasavallassa ja Turkissa taas työttömyys on suurimmaksi osaksi keskittynyt välimuotoalueille.

Tärkeimmillä talouskasvun kilpailuvalteilla on taipumus keskittyä pieneen määrään alueita. Vuonna 2001 54 % OECD-maiden kaikista patenteista tulivat vain 10 %:sta alueita (kuva 5.1), ja yli 64 % korkeasti koulutetusta väestöstä asui kaupunkialueilla (kuva 6.3).

Taloudellisten kilpailuvalttien keskittyminen viittaa siihen, että kansallista suoriutumiskykyä ajaa eteenpäin vain pieni määrä dynaamisia alueita. Kaikista vuosina 1996–2001 OECD-maissa syntyneistä työpaikoista 56 % syntyi 10 %:ssa alueita (kuva 9.3), kun taas noin 70 % työpaikkojen menetyksistä tapahtui toisessa 10 %:ssa alueita (kuva 9.4). Alueellisilla tekijöillä onkin näin ollen ainakin yhtä tärkeä rooli OECD-maiden kokonaiskasvun edistämisessä kuin kansallisilla tekijöillä.

Paikallisten kilpailuvalttien hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla

Taloudellinen suoriutumiskyky vaihtelee huomattavasti OECD-maiden välillä, mutta kansainväliset erot ovat usein pienempiä kuin saman maan sisällä havaitut erot. Vuonna 2001 Luxemburgin BKT henkeä kohti oli yli kahdeksan kertaa suurempi kuin Turkin. Turkissa Kocaelin alueen BKT henkeä kohti oli kuitenkin melkein 13 kertaa suurempi kuin Hakkarin alueen. Myös itäisen sisä-Lontoon BKT henkeä kohti oli yli yhdeksän kertaa suurempi kuin Isle of Angleseyn (kuva 11.2).

Samana vuonna työttömyysasteiden kansainväliset erot olivat niinkin suuria kuin 17 prosenttiyksikköä (kuva 13.1). Työttömyysasteiden alueelliset erot olivat yli 20 prosenttiyksikköä Kanadassa, Italiassa, Puolassa ja Espanjassa (kuva 13.2).

Taloudellinen suoriutumiskyky vaihtelee huomattavasti OECD:n alueiden välillä. Mistä sitten johtuu, että jotkut alueet ovat kilpailukyysisempiä kuin toiset? Alueellisen benchmarking-tutkimuksen (taulukko 15.1) ansiosta on mahdollista tunnistaa ne tekijät,

jotka saavat aikaan korkean BKT:n henkeä kohti tietyillä alueilla (suhteellinen etu) ja alhaisen BKT:n tietyillä alueilla (suhteellinen haitta).

Tuottavuus näyttää olevan tärkein suhteellinen etu suurimmassa osassa alueita, joissa on korkea BKT henkeä kohti (43 %). Se on myös kaikkein useimmin esiintyvä suhteellinen haitta yhä suuremmissa osassa alueita, joissa on alhainen BKT henkeä kohti (62 %).

Suuri osallistuminen työmarkkinoille näyttää olevan toiseksi useimmin esiintyvä suhteellinen etu alueilla, joissa on korkea BKT henkeä kohti (20 %), kun taas työvoiman osallistuminen on tärkein selitys alhaiselle kilpailukyvyllä vain 8 %:ssa alueita, joissa BKT henkeä kohti on alle kansallisen keskiarvon.

Työmatkaliikenne, erikoistuminen ja työllisyysasteet näyttävät olevan yhtä tärkeitä sekä alhaisen että korkean BKT:n alueilla. Näistä työmatkaliikenteen osuus on noin 15 %, erikoistumisen osuus 7 % ja työllisyysasteen osuus 6 % (7 % alueilla, joissa on alhainen BKT henkeä kohti).

Taidot näyttävät puolestaan olevan enemmänkin suhteellinen etu kuin huonon suoriutumiskyvyn selitys. Ne ovat tärkein suhteellinen etu 6 %:ssa alueita, joissa on korkea BKT henkeä kohti, verrattuna 1 %:iin alueita, joissa on alhainen BKT henkeä kohti.

Kilpailu alueellisella hyvinvoinnilla

Vaikka taloudelliset kilpailuvaltit ovat tärkeitä alueelliselle kilpailukyvyllä, niin muut vaikeammin määriteltävät asiat – joihin viitataan usein sanalla hyvinvointi – auttavat selittämään alueen kykyä houkutellessa arvokasta liiketoimintaa ja taitavia työntekijöitä.

Hyvinvointi riippuu pitkälti kyvystä päästä käsiksi resursseihin ja palveluihin, jotka ovat usein saatavilla vain suurista taloudellisista keskuksista. Keskimääräinen etäisyys (tunteina), jonka OECD:n asukkaan on matkustettava päästäkseen lähimpään keskustaan on 39 minuuttia kaupunkialueella, 1,55 tuntia välimuotoalueella ja 3,29 tuntia maaseudulla (kuva 23.2).

Korkeakoulutuksen saatavuus vaihtelee huomattavasti eri alueiden välillä. Turkissa ja Slovakian tasavallassa on suurin alueellinen vaihtelu korkea-asteen koulutukseen hakeutumisessa, kun taas Yhdysvalloissa, Alankomaissa ja Norjassa on hyvin pieniä eroja alueiden välillä (kuva 25.1).

Terveyspalvelujen saatavuus on toinen tärkeä hyvinvointiin vaikuttava asia. Melkein kaikissa maissa lääkärin määrä henkeä kohti on suurin kaupunkialueilla ja pienin maaseudulla (kuva 27.2). Slovakian tasavallassa lääkärin määrä henkeä kohti on melkein kaksi kertaa suurempi kuin maan keskiarvo, kun taas Itävallassa, Kreikassa, Unkarissa ja Koreassa tämä suhde on peräti 50 % keskimääräistä korkeampi.

Terveydentilan eroilla on samanlainen vaikutus hyvinvointiin. Vuonna 2001 suurimmat alueelliset erot havaittiin Yhdysvalloissa, Australiassa ja Meksikossa, kun taas pienimmät erot esiintyivät Japanissa, Alankomaissa ja Portugalissa (kuva 26.2).

Turvallisuus on myös alueen houkuttelevuuteen vaikuttava tekijä. Se vaikuttaa kansalaisten päätöksiin asua jollakin tietyllä alueella ja auttaa luomaan positiivisen liiketoimintaympäristön yrityksille. Espanjassa, Slovakian tasavallassa, Itävallassa ja Turkissa näyttää olevan suurimmat alueelliset erot omaisuusrikoksissa. Uudessa-Seelannissa, Kreikassa ja Tanskassa esiintyi paljon pienempiä eroja alueiden välillä (kuva 28.1).

Kanadassa, Yhdysvalloissa, Australiassa, Itävallassa, Suomessa, Koreassa ja Espanjassa esiintyivät myös suurimmat alueelliset erot raportoitujen väkivaltarikosten määrässä, kun taas Irlannissa ja Tanskassa raportoitujen väkivaltarikosten määrä näyttää olevan tasaisemmin jakautunut eri alueille (kuva 29.1).

Kuolemaan johtaneiden liikenneonnettomuuksien määrän alueelliset erot olivat suurimmat Portugalissa ja Yhdysvalloissa, ja pienimmät Uudessa-Seelannissa, Alankomaissa ja Slovakian tasavallassa (kuva 30.2). Kaupunkialueilla rekisteröitiin suurin määrä yksityisiä ajoneuvoja henkeä kohti melkein kaikissa OECD-maissa. Vain Yhdysvalloissa, Ruotsissa, Itävallassa ja Kanadassa yksityisautojen esiintymistiheys oli suurempi maaseutualueilla tai välimuotoalueilla (kuva 31.2).

© OECD 2005

Tämä yhteenveto ei ole virallinen OECD-käännös.

Tämän yhteenvedon kopioiminen on sallittua sillä edellytyksellä, että OECD:n tekijänoikeudet ja alkuperäisen julkaisun nimi mainitaan.

Monikieliset yhteenvedot ovat käännettyjä otteita OECD:n julkaisuista, jotka on julkaistu alunperin englanniksi ja ranskaksi.

Julkaisuja on saatavilla maksutta OECD:n verkkokirjastossa osoitteessa www.oecd.org/bookshop/

Lisätietoja antaa: OECD Rights and Translation unit,
Public Affairs and Communications Directorate.

rights@oecd.org

Faksi: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Vieraile osaston verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/rights/

